

A gyilkos az esküdtek között
(Bernard Blier)

A HETEDIK ESKÜDT

Egy kiváló francia aforista, La Rochefoucauld mondta; »A képmutatás a bűn hódolata az erény előtt«. E mondás akár mottója is lehetne Georges Lautner: »A hetedik esküdt« című filmjének, mely pontosan erről, a gyáva képmutatás lelki és társadalmi kórképéről és következményeiről szól. Grégoire Duval, egy francia küsváros »köz-tiszteletnek« örvendő gyógyszeré-
sze, a városi kispolgárok jóbarátja és bridge-partnere egy szép napon gyilkosságba keveredik: megöl egy fiatal leányt. A film e gyilkosság, s a nyomában támadó lelkiismereti konfliktus drámai utótörténetét jeleníti meg. E drámai konfliktus azonban nemcsak a lélek belső szféráiban zajlik le. Az egyéni gyáva-ság és a megtisztulás, a képmuta-tás és az igazság küzdelmébe a tár-sadalom is beleszól. E »beleszólás« kiváló alkalom arra, hogy e város-ka vezető polgárai lelepleződjenek — s a film alkotói alaposan élnek is ezzel az alkalommal. »A hetedik esküdt« a bűnös képmutatásnak sajátosan kapitalista következmé-nyeit tárja fel: a bűn nem nyeri el

jogos büntetését, és a társadalom igazságiszonya miatt az ártatlannak is bűnhődnie kell.

A történet elüt a szokványos bűn-ügyi történetek sablonjától. Nincs szüksége arra, hogy a bűnügyi his-tóriák közhelyes receptjei szerint titkolja a tettes személyét. Így nincs szüksége arra sem, hogy a történet feszültségének ívét az érdekesség e túlságosan durva pilléireire alapoz-za. Annál sajnálatosabb, hogy az eredetinek látszó, jó sztorit meg-lehetősen túlzásfolták, s felesleges grand-guignolos elemekkel is meg-fűszerezték. A film első képsorai — a gyilkosság végrehajtásának jelenetei — csak erősítik e kelle-metlen fűszer ízét. E képsorok meg-oldásukban semmiben sem külön-böznek a naturalista rémdrámák szokvány-megoldásaitól. Ezt az ér-zelmes naturalizmust, a hegedűszó kísérettel végrehajtott gyilkosság-nak eme túlságosan is direkt ábrá-zolását szívesen elengedtük volna. Szerencsére Georges Lautner ren-dezése a továbbiakban azzal kár-pótól, hogy lebilincselően jó rit-musban pergeti le a történetet.

Jelenet a filmből (baloldalt Bernard Blier)

Rendezői stílusának egészét tekintve erősen emlékeztet a 30-as évek bűnügyi-társadalmi filmjeinek stílusára, s főleg a realista színezetű atmoszféra teremtésben idézi fel e stílus legjobb hagyományait. Filmjének atmoszférája helyenként a »Gázláng« fojtogató légkörének művészi magaslatait is megközelíti. De a konfliktus zsúfoltsága és naturalisztikus fűszerezettsége nem teszi lehetővé, hogy Lautner rendezése állandósítsa, s mintegy folyamatos-sá tegye részvételüket az eseményekben. E tényben vonzó és taszító elemként játszanak közre a könnyed franciás dialógusok, melyek önmagukban rendkívül szellemesek, de frappirozóan spontán humoruk olykor feledteti a cselek-

mény logikai és művészi hitelességét. Ezt a hitelességet — konkrét példával élve — nem szolgálja jól az a jelenet sem, amelyben az ártatlanul megvádolt S. Santral felmentését követően így szól a város előkelőségeihez: »Ha nem én vagyok a gyilkos — s ezt az esküdt urak elismerték —, akkor a gyilkos önök között van!« E fordulat csupán a közönség tájékozottságára számít (a film már első képsorában elárulta a tettes személyét) viszont számíttáson kívül hagyja a történet objektív logikáját (Santral honnan tudhatja ezt?)

»A hetedik esküdt«-et a bűnügyi lélektani filmek szokványos színvonalánál jóval magasabbra mégis elsősorban a forgatókönyv erényei emelik: éles társadalom bírálata, váratlan, de lényegét tekintve hiteles fordulatai. S végül, de nem utolsó sorban: Bernard Blier emlékeztető színészi alakítása. B. Blier nagyszerűen ábrázolja a képmutatást, mint a bűn hódolatát az erény előtt, s még az ábrázolt lelkiállapotot teleplező kritikára is sajátos, biztos eszközei vannak. Különösen a tárgyalás jeleneteiben remekel. Feladatát: a bűnös ember belső bizonytalanságának, erkölcsi talajtalanosságának alakítását, s ezzel egyidőben: az ártatlanul vádolt felmentésére tett energikus erőfeszítés megjelenítését; a bűnnek ezt a nagyszabású pszichikus ambivalenciáját elsősorban oldja meg.

TÉRFY TAMÁS

Françoise Giret és Jacques Riberolles

